

شهراد امینی
روزنامه‌نگار و کارشناس
علوم سیاسی و بین‌الملل

تعامل مجلس با دولت، شعار یا واقعیت

واقعی خود را از دست داده است یا معنای آن به نفع یک گروه خاص مصادره شده است؟
در این نوشتار کوتاه می‌کوشیم با مروری بر عملکرد مجلس هفتم از آغاز فعالیت تاکنون و رابطه با دولت به این پرسش پاسخ دهیم که آیا مجلس با دولت برای حل مشکلات کشور تعامل داشته یا خیر؟

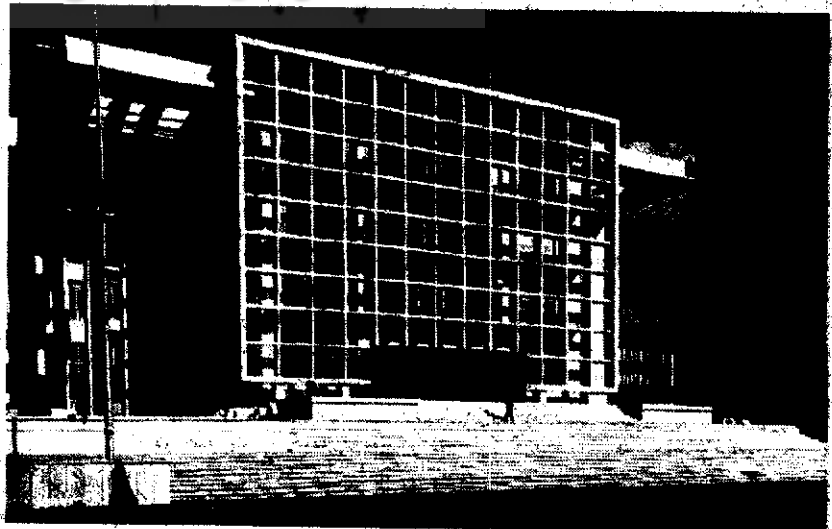
بسیاری از مردم و صاحب نظران عقیده دارند

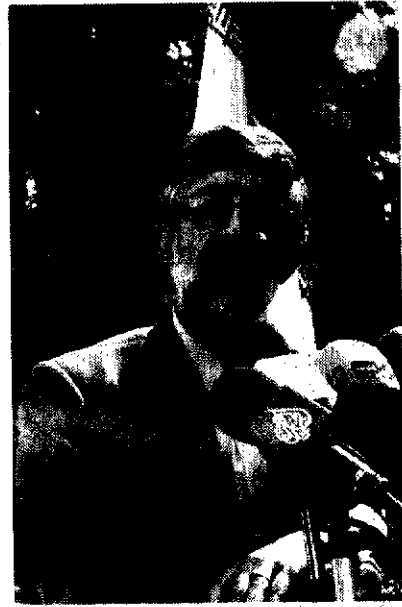
تعامل مجلس با دولت که بارها از سوی نمایندگان آبادگر مجلس هفتم مطرح شده، واژه‌های گنگ و ظاهر آ دو پهلو هستند. هنوز افکار عمومی جمله یک عضو هیات رئیسه مجلس را که مدتی پیش گفته بود: کاری می‌کنیم که آخرین سال دولت خاتمی بهترین سال حکومت او باشد فراموش نکرده‌اند و از خود می‌پرسند آیا با تغییر و تحولات رخ داده اخیر، واژه تعامل معنا و مفهوم

پس از روی کار آمدن نو محافظه‌کاران و نشستن آنها بر کرسی‌های مجلس، الگوی چینی برای رسیدن به توسعه دنبال خواهد شد. زیرا هنگام انتخابات مجلس بارها با شعار توسعه نه تنها آرزو، که برنامه ماست و یا "زاین اسلامی" مواجه شده بودند اما امروز پس از گذشت حدود شش ماه از عمر کاری مجلس به نظر می‌رسد فقط بخشی از این پروژه که عمدتاً جنبه اقتصادی نیز دارد، به اجرا در آمده است.

همانطور که اشاره شد، مروری بر عملکرد شش ماهه مجلس هفتم که با شعار تعامل با دولت برای آبادانی این کشور مطرح شده، به بسیاری از پرسش‌ها و ابهام‌های موجود پایان می‌دهد.

جلوگیری از افتتاح فرودگاه امام خمینی (ره)، بازگرداندن برنامه چهارم توسعه به مجلس و تغییر آن، برداشت از حساب ذخیره ارزی، جلوگیری از انعقاد قراردادهای خارجی توسط دولت، برکناری وزیر راه و ترابری، جمع‌آوری امضا برای استیضاح وزیران آموزش و پرورش و کشور و تقدیم طرح آن

بازار وجود ندارد. در واقع اجازه برداشت از حساب ذخیره ارزی یک پیامد خاص بیشتر تدارک آن روبرو شدن دولت با مشکلات اقتصادی تازه است.

استعفای ابطحی

بسیاری از نمایندگان مجلس هفتم که شعار آبادگری و تعامل با دولت سر می دهند، خود نیز می دانند که در طول چند ماه آخر عمر دولت فرد یا شخص تازه ای نمی تواند عملاً هیچ نوع تغییر یا تحولی در سازمان یا وزارتخانه ای ایجاد کند و با این باور بخش عمده ای از اختلافات خود را با دولت ناشی از عملکرد ضعیف معاون پارلمانی رییس جمهوری می دانند. به گونه ای که حتی برخی از نشریات طرفدار منتقدان دولت، ابطحی را عامل اصلی مشکلات قلمداد می کردند و از او به عنوان «باشفاد کابینه» نام می بردند!

سیل انتقاد و کارشکنی ها سرانجام آنقدر ادامه یافت که ابطحی ناچار به استعفا شد و اعلام کرد که دیگر توانایی هماهنگی بین دولت و مجلس را ندارد و برای حل مشکل از این سمت کناره می گیرد.

جلوگیری از افتتاح فرودگاه امام (ره)

عملیات اجرایی فرودگاه امام که به پیش از انقلاب باز می گردد، پس از پیروزی انقلاب به دلیل کسری بودجه، جنگ و دوران سازندگی با وقفه روبرو شد تا اینکه سرانجام با صرف هزینه ای سنگین فاز

در بازسازی اقتصادی کشور بازتر باشد. به همین دلیل برای تحقق شعار اقتصاد بدون نفت مقرر شد

بازگرداندن برنامه چهارم توسعه به مجلس و تغییر آن، برداشت از حساب ذخیره ارزی، برکناری وزیر راه، جلوگیری از انعقاد قراردادهای خارجی توسط دولت و تحقیق و تفحص های جدید نشانه های تازه ای از تعامل مجلس و دولت است

درآمدهای مازاد نفتی به حسابی به نام حساب ذخیره ارزی واریز شود تا از آن برای سرمایه گذاری هنگام ضرورت استفاده شود.

اما طی چند ماه اخیر بخش هایی از این حساب صرف اموری شد که ظاهراً با اهداف تشکیل این حساب همخوانی نداشت. اگر چه برخی از موارد آن اجتناب ناپذیر بود، اما مجلس هفتم با ارایه طرح ها و برداشت حدود ۵ میلیارد دلار از حساب مورد اشاره عملاً باعث خالی شدن این حساب شده است.

این اقدام نه تنها باعث ضرر و زیان سرمایه گذاری خصوصی شده، بلکه با ورود این میزان دلار به بازار و تبدیل آن به ریال، دولت در اجرای طرح های عمرانی با مشکلات فراوانی روبرو خواهد شد. زیرا امکان جذب چنین رقم بالایی در

وقتی صحبت از تعامل و همدلی می شود، این تعامل باید دوجانبه باشد، نه یک جانبه

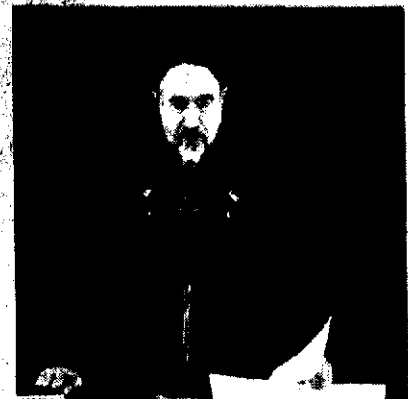
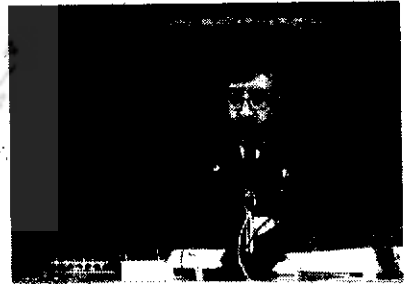
به هیات رئیسه مجلس، احتمال تحقیق و تفحص از سازمان مدیریت و برنامه ریزی، وزارت ارشاد، سازمان ملی جوانان و استعفای ابطحی و... از مهم ترین اقدامات جناح منتقد دولت به ویژه مجلس هفتم در طول چند ماه گذشته بود که توجه به آنها کمک فراوانی به میزان همکاری مجلس با دولت خواهد کرد.

تغییر در برنامه چهارم توسعه

لایحه برنامه چهارم توسعه که توسط مجلس ششم برای حل موارد اختلافی با شورای نگهبان تقدیم مجمع تشخیص مصلحت نظام شده بود، در اقدامی کم سابقه برای اصلاح و تجدیدنظر به مجلس بازگردانده شد که نتیجه این بازگشت تغییر و تحول زیربنایی در برنامه چهارم، حذف برخی از مواد مربوط به سرمایه گذاری خارجی و اصلاح ساختار تشکیلاتی دولت بود که به اعتقاد اقتصاددانان باعث کاهش رشد پیش بینی شده در برنامه چهارم می شود.

برداشت از حساب ذخیره ارزی

هنگامی که خاتمی روی کار آمد قیمت نفت بسیار پایین بود و کشور با مشکلات فراوانی از این بابت مواجه بود، اما به مرور و طی چند سال بعد روند افزایش قیمت نفت ادامه یافت تا دست دولت

دولت
۸۳

اول آن اسباب آماده بهره‌برداری شد، ولی به دلیل این که این فاز توانایی پاسخگویی به نیازهای مسافران را نداشت قرار شد فازهای بعدی آن نیز اجرا شود. در عین حال به دلیل هزینه سنگین اجرای فازهای بعدی و ناتوانی دولت در تامین اعتبار آن قرار شد با کمک شرکت خارجی قرارداد بسته شود تا عملیات اجرایی آن را عهده‌دار شود. شرکت ترکیه‌ای تاو بالاخره مسوولیت اجرای فازهای بعدی فرودگاه را به عهده گرفت تا مشکل سرمایه‌گذاری داخلی حل شود.

... اما پس از مدتی و درست هنگام افتتاح فرودگاه با ورود بخشی از نیروهای مسلح به مکان یاد شده و جلوگیری از انجام پروازها، ضمن مخدوش شدن آبرو و حیثیت نظام به مسایلی همچون صهیونیست بودن شرکت ترکی دامن زده شد تا جنجالی دیگر در کشور به وجود آید و طبق معمول مردم تاوان این اشتباهات را پس دهند.

مروری بر عملکرد مجلس هفتم که با شعار تعامل با دولت فعالیت خود را آغاز کرد، به بسیاری از پرسش‌ها و ابهام‌های موجود پایان می‌دهد

خارجی از انتقاد قراردادهای

یکی دیگر از مصوبه‌های جنجالی مجلس هفتم طرح دو فوریتی جلوگیری از انعقاد قراردادهای خارجی توسط دولت بود که عملاً برای توقف کلیه فعالیت‌های اجرایی و عمرانی مرتبط با شرکت‌های خارجی طرف قرارداد با دولت تصویب شد. منظور و هدف اصلی این مصوبه شرکت تاو (فاز دوم فرودگاه امام) و ایران سل (اپراتور دوم تلفن همراه) بود که البته با بازتاب و واکنش منفی داخلی و خارجی بسیاری روبرو شد.

در صورت موافقت مجلس بدون صرف هزینه‌ای از سوی دولت دو طرح بزرگ در کشور به بهره‌برداری می‌رسید که قانون مجلس هفتم این روند را متوقف کرد.

پس از بروز واکنش‌های منفی داخلی و خارجی و عقب‌نشینی طراحان اصلی طرح، عملاً در شرکت‌های خارجی برای عقد قرارداد با ایران تردیدهای جدی ایجاد شد، زیرا با این تصمیم عجولانه مجلس، طرف‌های خارجی می‌گویند ممکن است

چرخه توسعه اقتصادی و سرمایه‌گذاری خارجی در کشور را نمایان می‌کند زیرا با کنار رفتن او و آمدن شخص دیگری، در طول چند ماه باقیمانده عمر دولت خاتمی هیچ تغییر و تحول خاصی رخ نخواهد داد و اعمال سیاست‌های جدید نیز حداقل به بیش از یک سال زمان نیاز دارد، بنابراین از این منظر نیز شاید بتوان ادغان کرد که برخورد با خرم بیش از این که کاری باشد، سیاسی بوده است.

نومحافظه‌کاران و مخالفان دولت که شعار تعامل و حل مشکلات اقتصادی مردم را سر می‌دهند باید بدانند رشد سرمایه‌گذاری و حفظ امنیت سرمایه‌گذاران یکی از راه‌های حل مشکلات اقتصادی است که این مهم نیز به تنهایی از عهده دولت هر نمی‌آید. در حالی حاضر وضعیت بودجه عمرانی دولت به گونه‌ای است که عمر متوسط طرح‌های عمرانی را به بیش از ۹ سال افزایش داده و امکان هر نوع سرمایه‌گذاری کلان جدید را از دولت گرفته است. در این جهت بخش خصوصی هم به دلیل کمبود سرمایه و نداشتن اعتبارات مناسب ضرورتاً از روی امکان‌ناپذیری معذور، جایز نیست تا راه حل موجود جلب سرمایه‌گذاری خارجی است. کاری که خرم آن را انجام و تاوانش را نیز پس داد!

برکناری وزیر راه

مواضع اصلاح‌گرایانه خرم و قرار گرفتن او در جبهه مخالف منتقدان دولت اگر چه یکی از دلایل استیضاح خرم محسوب شد، اما انعقاد قراردادهای عمرانی او با شرکت تاو و قبول نکردن شرایط استیضاح‌کنندگان در باره لتواین قراردادهای عوامل اصلی برکناری خرم به شمار می‌رود. استیضاح و برکناری خرم نه تنها رشد و توسعه اقتصادی وزارت راه را باعث نمی‌شود، بلکه تصویری مخدوش از

استیضاح حاجی و موسوی لاری

جناح اکثریت مجلس که می‌داند در طی چند ماه باقیمانده از عمر دولت هیچ وزیر جدیدی نمی‌تواند کار مثبتی انجام دهد، اما با این حال باز هم اصرار به استیضاح وزیران دیگر خاتمی دارد. اگر چه عملکرد نه چندان موفق حاجی در وزارت آموزش و پرورش و شاید پاره‌ای اشتباهات موسوی لاری هنگام برگزاری انتخابات قابل ذکر باشد، اما هر فرد منصف و منطقی می‌داند هیچ برنامه یا سیاست جدیدی در مدت زمان باقیمانده تا انتخابات ریاست جمهوری سال آینده چاره‌ساز و حلال مشکلات کنونی نخواهد بود، اما چرا با این حال از ابزار استیضاح استفاده می‌کنند، به درستی معلوم نیست.

اینک مجلسی‌ها سرشار و خوشحال از برکناری خرم با جمع‌آوری امضا برای حاجی و موسوی لاری طرح استیضاح آنها را تقدیم هیأت رئیسه کرده‌اند تا این دو نفر را نیز از مسند قدرت به زیر کشند. اگر چه دلایل استیضاح حاجی و موسوی لاری صددرصد منطقی و اصولی باشد، باز هم در شرایط کنونی و نزدیک به پایان عمر دولت خاتمی، انجام این کار هیچ فایده و اثری جز نشان دادن شدت مخالفت با اصلاح طلبان و دولت ندارد.

تحقیق و تفحص

سوال، تذکر، استیضاح و تحقیق و تفحص طبق قانون اساسی و آیین نامه داخلی مجلس از حقوق مسلم و اولیه نمایندگان مجلس به شمار می‌رود، اما چگونگی استفاده از آنها و زمان مناسب از فاکتورهایی است که امکان موفقیت آن را افزایش می‌دهد.

پس از تجربه ناموفق مجلس ششم در تحقیق

و تفحص از عملکرد صدا و سیما و برخی از نهادها و ارگان‌های انقلابی که به سرانجام نرسید اینک مجلس هفتم علاوه بر مقابله با وزیران خاتمی، پروژه تحقیق و تفحص از سازمان‌ها و مراکز دولتی را نیز در دستور کار خود قرار داده است.

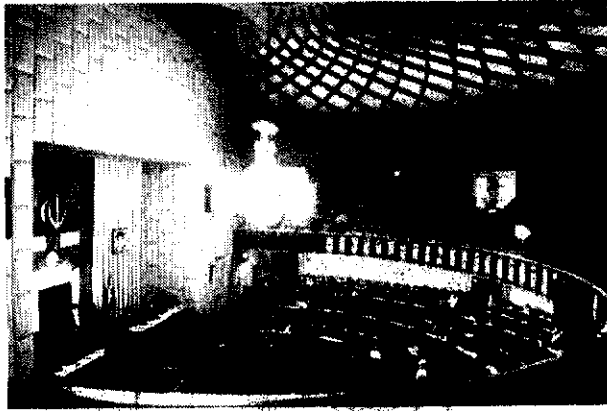
اگر چه برخی از عقلای جناح اکثریت مخالفت خود را با چنین اقدامات شتابزده‌ای اعلام کرده‌اند، اما با این وجود عده‌ای از نمایندگان درصدد تحقیق و تفحص از سازمان‌های مدیریت و برنامه‌ریزی، ملی جوانان و وزارت ارشاد هستند تا به گونه‌ای به گفته خودشان با تخلف‌ها و اشتباهات صورت گرفته در

سخنگوی دولت بارها اعلام کرده که کابینه حاضر به تقابل با مجلس نیست

این حوزه‌ها برخورد کنند.

در هر حال ورای اظهارات نمایندگان و نیت واقعی آنها از اعمال چنین اقداماتی باید به یک نکته توجه کرد و آن این که اگر صحبت از تعامل و همدلی برای حل مشکلات مردم می‌شود، این تعامل و همدلی باید دو جانبه باشد، نه یک طرفه. علاوه بر

آن یکی از شاخصه‌های نظام‌های دموکراتیک در عرصه کنونی حضور و مشارکت جدی رقبا و جناح‌های مخالف یکدیگر در پست‌های کلیدی و حساس کشور است تا با ایجاد چالش و رقابت سیاسی سالم، ضمن حفظ اصول و

قواعد بازی، از یکپارچه شدن قدرت و تمرکز آن در دست یک حزب یا جریان خاص جلوگیری شود، اما ظاهراً آقایان مسوول در احزاب و جناح‌های سیاسی ایران "حذف رقیب" به هر شرط ممکن را تنها راه رسیدن به آمال و آرزوهای خود می‌دانند.

با این توصیف و با اشاره به عملکرد مجلس هفتم در طول چند ماه گذشته باید معنای "تعامل با دولت" را مورد بازنگری قرار داد و از مخاطبان خواست خود در باره این واژه و میزان وفاداری مجلس به آن قضاوت کنند. آیا مواردی که در این نوشتار خلاصه به آن اشاره شد، باعث تعامل بیشتر مجلس با دولت شده یا بر شدت تقابل موجود افزوده است؟

آیا استیضاح حاجی، موسوی لاری و... یا تحقیق و تفحص از فلان سازمان یا مرکز در طول این چند ماه می‌تواند مشکلات موجود را بر طرف کند؟

آیا پوشش ندادن مناسب سخنان رئیس جمهوری از رسانه ملی و استفاده انحصاری آن توسط منتقدان دولت به تعامل بیشتر که نمایندگان از آن دم می‌زنند، منجر خواهد شد؟

آیا پاسخ ندادن به برخی از درخواست‌ها و تقاضاهای غیرمنطقی که بوی معامله سیاسی و اقتصادی از آن می‌آید، باید باعث استفاده از ابزارهای قانونی برای برخورد با مسوول خاصی شود؟ آیا با استیضاح وزیران تعامل بیشتری می‌شود یا تقابل؟

... و سر انجام باز باید بروی این جمله عضو هیأت رئیسه مجلس تامل بیشتری کرد که گفته بود "کاری می‌کنیم آخرین سال دولت خاتمی بهترین سال حکومت او باشد" قضاوت با خوانندگان است!!